akmenų. Židinys 1,6 m skersmens ir 30 cm gylio, su 80 cm skersmens ir 15 cm gylio prieduobe iš V pusės. Šiame horizonte V ploto dalyje medienos mažiau, bet ploto viduryje aptikta kartelių juosta, orientuota V-R kryptimi. Tai tvoros liekanos, rodančios, kad užstatymas koncentravosi R ploto dalyje, o į V pusę tęsėsi kiemas. Šiam horizontui skiriamas ir vienas stačiakampis (5x14 cm dydžio) tašytas stulpelis. Tai paskutinis stulpelis eilėje, kuri buvo aptikta 1993 m. tyrinėjimų metu.

Tyrinėjimų metu surasta ir užregistruota 100 radinių. Tarp jų vyrauja žiesta keramika. Be to, apatiniajame užstatymo horizonte rastas molinis vertikalių audimo staklių pasvaras, mėlyno stiklo žiedo formos karolio fragmentas. Trečiajam horizontui skiriamos žalvarinė pasaginė segė pastorintais galais bei plokštinė (kryžinė) dobilo lapo pavidalo segė. Šie du tiksliau datuojami radiniai patvirtina III-IV horizontų datavimą II tūkstantmečio pradžia (kartu su šiomis segėmis aptikta žiesta keramika).

Algirdas Girininkas

Reškutėnų piliakalnio tyrinėjimai

Reškutėnų piliakalnis (Švenčionių r., Švenčionėlių seniūn.) yra Reškutėnų kaimo V pakraštyje, 260 m nuo Kretuono ežero R pakrantės, 650 m nuo kelio Švenčionys-Rėkučiai. Reškutėnų gyventojai kalvą, kurioje įrengtas piliakalnis, vadina Galo kalnu.

Piliakalnį 1980 m. aptiko ir žvalgė Kretuono archeologinė ekspedicija. Piliakalnio su priešpiliu ilgis Š-P kryptimi 370 m, plotis R-V kryptimi 100 m. Piliakalnis apaugęs mišku. Jo paviršius iškasinėtas bulviarūsiais, kurių ant piliakalnio priskaičiuota daugiau kaip 235. Antrojo pasaulinio karo metu P piliakalnio šlaite buvo iškasti ilgi apkasai. R piliakalnio šlaitas pažeistas statant ūkinius pastatus, šlaite prasidėjusi erozija, o PV buvo įrengtas smėlio karjeras.

Nuo dabartinio Kretuono ežero vandens lygio piliakalnis iškilęs 12,35 m ir yra $H_{abs.}$ 158,02 m (piliakalnio aukščiausia vieta). Piliakalnio šlaitai (R - 6,5-8 m, Š - 8,5 m ir V - 12,05 m) yra aukšti ir statūs, P - nuožulnus. Piliakalnio aikštelės Š ir P pusės įtvirtintos pylimais. P pylimo ilgis R-V

kryptimi 40 m, plotis 11 m, aukštis 60-200 cm. Pylimas nuskleistas kasant bulviarūsius.

Š piliakalnio aikštelės pusėje yra 4 pylimai. Pirmojo pylimo ilgis 40 m, aukštis 1-3 m, plotis 12-20 m. Už pylimo į Š yra 8 m pločio griovys. Už jo į Š kyla 1-1,5 m aukščio nuo griovio dugno antrasis pylimas, kurio ilgis 33 m, plotis 7-8,5 m. Už antrojo pylimo yra antras 3 m pločio, 17 m ilgio griovys. Už jo yra trečiasis 14 m ilgio, 8-9,5 m pločio pylimas. P pylimo dalis nukasta. Už pylimo esančio trečiojo griovio ilgis 20 m, plotis 5 m. Griovio dugne pramintas keliukas. Už šio griovio į Š yra ketvirtasis 11,5 m ilgio, 6,7 m pločio pylimas. R šio pylimo dalis nukasta įrengiant kūdrą. Pylimai nuskleisti juose kasant bulviarūsius. Į Š už ketvirtojo pylimo ir kūdros yra papėdės gyvenvietė. Ji 100 m ilgio Š-P kryptimi ir 85 m pločio R-V kryptimi. Gyvenvietės teritorija ilgą laiką buvo ariama, todėl kultūrinis sluoksnis čia išliko tik atskirose vietose.

Piliakalnio aikštelė netaisyklingos trapecijos formos. Aikštelės Š kraštinės ilgis 39 m, P - 36 m, V - 40 m, R - 31 m. V aikštelės kraštas yra 2,4-2,7 m aukščiau už V. Piliakalnį iš visų pusių supo gamtinės kliūtys: iš R ir PR - pelkė, iš P ir PV - upelis, į V nuo piliakalnio tekantis į Kretuono ežerą, iš V - pieva. Dabar vietovė numelioruota. Piliakalnio apgyvendinimo metu pievos vietoje būta ežero. Piliakalnio Š pusė gamtinių kliūčių buvo mažiausiai apsaugota, todėl iš šios pusės buvo supilti net 4 pylimai.

Reškutėnų piliakalnį 1995 m. tyrinėjo LKPC ir NM. Piliakalnio aikštelės R dalyje ištirtas 60 m^2 plotas. Ploto Š dalyje aptiktas židinys, kurį sudarė netaisyklingu ratu sukrauti 9 akmenys. Židinio skersmuo ŠV-PR kryptimi siekia 1,15 m. P židinio akmenų rato dalis pažeista. Prie židinio aptikti 4 puodų šukių lizdai, kuriuose geriausiai išliko puodų dugnai su priedugniais. Po židiniu dar surasti 2 moliniai svareliai.

Tyrinėto ploto P ir V dalyse ištirtos 2 gilios duobės. P duobės skersmuo R-V kryptimi siekė 3,4 m, gylis 1,7 m. V duobės skersmuo Š-P kryptimi 4,42 m, gylis 2,5 m. Duobės į dugną nežymiai siaurėjančios. Abiejų duobių turinys panašus. Tai pilkas smėlis, kuriame pasitaikė smulkių medžio angliukų. V duobėje aptikta 21 cm ilgio lentos (?) dalis, stovėjusi vertikaliai, daug keramikos. Šios duobės dugne atsidengė kita keturkampės formos įgilinta nuo ankstesnės duobė. Ji buvo 95x120 cm dydžio, 80 cm gylio. Antrosios duobės dugne aptikta gyvulių kaulų. R duobėje surasta daug keramikos, geležinis peilis.

Piliakalnyje aptikti radiniai koncentravosi kultūrinio sluoksnio

viršutinėje dalyje - iki 50-60 cm nuo dabartinio piliakalnio aikštelės paviršiaus. Didžiausią radinių dalį sudarė lipdytos puodų šukės brūkšniuotu arba lygiu paviršiumi. Jų aptikta 2176 vienetai. Brūkšniuotu paviršiumi puodai buvo 3 pagrindinių formų. Puodų I, C ir S formų kakleliais, stačiais kibiro pavidalo šonais buvo daugiausia - 51,06%. Ne tokie gausūs puodai profiliuotomis S formos sienelėmis ir kakleliais. Jų tirtame plote buvo 41,48%. Kubilėlio formos puodai C formos kakleliais sudarė 7,44% visos keramikos. Vyrauja briauniniai puodai. Jie ir puošti dažniausiai ornamentuojant briaunas. Piliakalnyje buvo aptikti 52 briaunas turintys puodai. Bemaž pusė jų (24) buvo ornamentuoti gnaibymu (7), apvalių

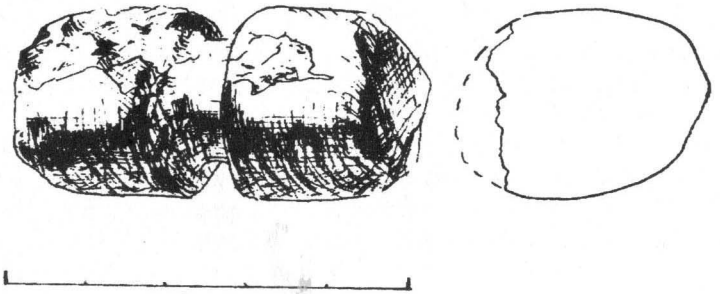

Pav.4 Svarelis iš Reškutėnų piliakalnio
Fig.4 Weight from hill-fort Reškutėnai

duobučių įspaudais (10), keturkampiais štampeliais (2), nago (3), katpėdėlių (1), virvutės (1) įspaudėliais.

Kultūriniame sluoksnyje buvo aptiktas geležinis peiliukas ir keturkampio skersinio pjūvio vielos gabaliukas. Piliakalnyje aptikti 2 moliniai pergniaužtos formos svareliai (pav.4) bei 1 ratuko formos verpstukas, puoštas horizontalia nago įspaudėlių eilute.

Reškutėnų piliakalnis pagal fortifikacinę sistemą, aptiktą keramiką bei radinius gali būti datuojamas III-IV a.